

Dejiny múzeí – J. V. Maranto

Dobrý deň všetkým, začíname našu prehliadku. Vitajte v múzeu múzeí. Múzeá sú súčasťou dejín ľudstva už vyše 2 000 rokov. Ale nevyzerali vždy tak, ako ich poznáme dnes. Dejiny múzeí sú omnoho staršie a oveľa zvláštnejšie, ako by ste očakávali. Začneme tu, v gréckom krídle. Slovo múzeum pochádza z gréckeho slova mouseion, ktoré označovalo chrámy postavené pre Múzy, bohyne umení a vied. Prosebníci žiadali Múzy, aby bdeli nad učencami a obdarili vynachádzavosťou tých, ktorí si to podľa nich zasluhujú. Chrámy boli zaplnené darmi – sochami, mozaikami, zložitými vedeckými prístrojmi, básnickými a literárnymi nápismi a čímkoľvek iným, čo mohlo preukázať, že si smrteľník zasluhuje božskú inšpiráciu.

Teraz sa nachádzame v mezopotámskom krídle. Prvé múzeum bolo zriadené v roku 530 p.n.l. v dnešnom Iraku. A prvým kurátorom bola dokonca princezná. Ennigaldi-Nanna začala zbierať a vystavovať mezopotámske starožitnosti vo svojom dome E-Gig-Par. Keď archeológovia robili v tejto oblasti vykopávky, objavili desiatky artefaktov úhľadne usporiadaných v radoch a označených hlinenými štítkami v troch jazykoch. Večierky u nej museli byť zaujímavé.

Ako môžete vidieť v tomto krídle venovanom Rímskej ríši, tradícia zhromažďovania a vystavovania fascinujúcich vecí sa začala napodobňovať. Pokladnice politikov a generálov napĺňala vojnová korisť a kráľovské zverince pri zvláštnych príležitostiach, napríklad gladiátorských turnajoch, vystavovali pre verejnosť exotické zvieratá. Ako vidíte, máme tu leva a gladiátora. A tuším by v tomto krídle mala byť aj upratovačka.

Podťe, poponáhľame sa. K ďalšiemu kroku vo vývoji múzeí došlo v období renesancie, keď sa po takmer tisíc rokoch západnej nevzdelenosti opäť začalo podporovať skúmanie sveta prírody. Zbierky kuriozít, známe aj ako skrinky zázrakov, boli zbierkami predmetov, ktoré fungovali na spôsob fyzickej encyklopédie vystavujúcej artefakty.

Len vojdite do tejto skrine... tak. Pozor na kabáty...pozrieme si zbierku Oleho Worma. Jedna z najpozoruhodnejších zbierok kuriozít patrila bohatému prírodovedcovi, starožitníkovi a lekárovi zo 17. storočia Olemu Wormovi. Ole Worm zbieral prírodné exempláre, ľudské kostry, starobylé runové texty a artefakty z Nového sveta. V ďalších zbierkach kuriozít by ste mohli nájsť genetické anomálie, drahokamy, umelecké diela a náboženské a historické relikvie. Ó! Toho sa radšej nedotýkajte. Tieto zbierky boli takisto súkromné, často umiestnené v obydliach a spravované ich vlastníkmi – vládcami a aristokratmi, ako aj obchodníkmi a ranými vedcami.

Kto počuje cirkusový organ? V 40. rokoch 19. storočia podnikavý mladý zabávač menom Phineas T. Barnum kúpil niektoré známe zbierky kuriozít z Európy a v New Yorku založil Barnumove americké múzeum – nevídanú kombináciu zoologickej záhrady, prednáškovej sály, múzea voskových figurín, divadla a šou bizarností, ktorá bola známa svojimi rozmanitými obyvateľmi, ako sú medvede, slony, akrobati, giganti, siamské dvojčatá, morská panna z Fidži a bradatá pani, ako aj celým radom moderných strojov a vedeckých nástrojov.

Múzeá otvorené pre verejnosť sú relatívne novým javom. Pred Barnumovým múzeom boli prvé verejné múzeá prístupné len vyšším a stredným vrstvám, aj to len v určitých dňoch. Návštevníci museli vopred písomne požiadať o návštevu múzea a každý deň ho mohli navštíviť len malé skupiny. Múzeum Louvre so slávou umožnilo vstup širokej verejnosti, ale iba tri dni v týždni. V 19. storočí sa začali formovať múzeá, ako ich poznáme dnes. Boli zriadené inštitúcie ako Smithsonian, aby objekty bolo možné vidieť a skúmať, a neboli len niekde zamknuté. Najmä americké múzeá si objednávali

experimenty a najímali bádateľov, ktorí vyhľadávali a získavali prírodné vzorky. Múzeá sa stali centrami učnosti, umenia a vedeckých objavov. Toto obdobie sa často nazýva vekom múzeí.

V súčasnosti sú múzeá otvorené pre každého, sú centrami vzdelávania a výskumu a menia sa na inštitúcie, kde možno veci prakticky vyskúšať. Avšak namieste je stále otázka, kto si môže dovoliť navštíviť ich, pretože výška vstupného môže niekedy týmto budúcim vedcom, umelcom a terčom božskej inšpirácie zabrániť, aby uspokojili svoju zvedavosť. Ďakujeme vám všetkým, že ste prišli, a na ceste von sa neváhajte zastaviť v obchodoch so suvenírmi.